

Enhed
Center for Jura og
Internationale
Opgaver

Sagsbehandler
Lars Thøgersen

Sagsnr.
2024 - 2132

Doknr.
916112

Dato
24-10-2024

Høringsnotat

Høringsnotat vedrørende forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven (Styrkelse af barnets ret til begge forældre, herunder barnets bedste ved samarbejdschikane og forældrefremmedgørelse, samt forældreansvar for forældre, der er dømt for gentagen vold i nære relationer)

1. Hørte myndigheder og organisationer

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 17. juni 2024 til den 22. august.2024 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Advokatsamfundet, Amnesty International, byretterne, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Danner, Dansk Kvindesamfund, Dansk Psykolog Foreningen, Danske Advokater, Danske Familieadvokater, Den Danske Dommerforening, Departement for Sociale Anliggender, Familier, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender (Grønland), Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandforening, Domstolsstyrelsen, Familieretshuset, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, HK Landsklubben Danmarks Domstole, HOME-START, Institut for Menneskerettigheder, Justitsministeriet (Færøerne), Kvinderådet, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen Børn og Samvær, Lev uden Vold, LOKK, Mandecenteret, Manderådets Udvalg for Familieret, Mødrehjælpen, Rigsombudsmanden i Grønland, Retspolitisk forening, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Vestre Landsret, Østre Landsret, Aalborg Universitet (Juridisk Institut) og Aarhus Universitet (Juridisk Institut).

Herudover har udkastet været tilgængeligt på Høringsportalen.

2. Modtagne høringssvar

Der er modtaget høringssvar fra følgende høringsparter:

Byretterne, Børnerådet, Børns Vilkår, Danner, Dansk Psykolog Foreningen, Den Danske Dommerforening, Departement for Sociale Anliggender, Familier, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender (Grønland), Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, HOME-START, Institut for Menneskerettigheder, Kvinderådet, LOKK, Mandecenteret, Manderådets Udvalg for Familieret, Mødrehjælpen, Rigsombudsmanden i Grønland, Vestre Landsret og Østre Landsret.

Herudover er der modtaget høringssvar fra følgende:

Kenneth Nielsen, Foreningen Far Mor & Børn, Børn og Samvær, Thorvald Netværket, Red Barnet, Dansk Kvindesamfunds Krisecentre, Craig Childress, Jan Bækgaard Nielsen/Søren Brønchenburg, Anonym person kaldet "Bedstemor", Det Nationale Voldsobservatorium, Litehouse Consult, Delebarnets Vilkår, Kristian Sandberg, Mads Møller, Jakob Bertelsen og Jan Lindell.

3. Bemærkninger til lovudkastet

3.1. Generelle bemærkninger

Følgende høringsparter har enten ikke bemærkninger til lovudkastet eller ønsker ikke at afgive hørings svar: **Den Danske Dommerforening, Rigsombudsmanden i Grønland, Vestre Landsret og Østre Landsret.**

Hørings svarene fra navnlig **Foreningen Far, Mandecenteret, Thorvald Netværket, Delebørns Vilkår, Foreningen Far Mor & Børn, Børns Vilkår, Anonym person kaldet "Bedstemor", Jan Lindell, Jan Bækgaard Nielsen/Søren Brønchenburg, Kenneth Nielsen, Craig Childress, Mads Møller og Kristian Sandberg** indeholder en række forslag til ændring af lovgivningen om forældre ansvar, herunder yderligere sikring af barnets kontakt med begge forældre.

Departementet for Børn og Unge og Departementet for Sociale Anliggender, Familier, Arbejds marked og Indenrigs anliggender bifalder stramningerne i forslaget, men loven vil ikke kunne sættes i kraft for Grønland, som den foreligger. Der henvises til Naalakkersuisuts Handlingsplan mod vold i nære relationer 2023-2027.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Forslagene til ændring af lovgivningen om forældre ansvar, herunder yderligere sikring af barnets kontakt med begge forældre, vil kræve indgribende ændringer af lovforslaget. Disse forslag falder således uden for rammerne for nærværende lovforslag, og forslagene kommenteres derfor ikke i dette høringsnotat, men de vil indgå i de løbende overvejelser om forbedring af varetagelsen af barnets bedste i relation til forældre ansvar.

Ikraftsættelse for Grønland af lovforslaget vil blive drøftet med Grønlands Selvstyre.

3.2. Styrkelse af barnets ret til begge forældre

LOKK ser positivt på skærpelsen af begrebet barnets bedste, og at det skrives ind i loven samt, at et enigt Folketing lægger vægt på barnets bedste og trivsel og ret til begge forældre ved brud som centrale elementer i forældre ansvarsloven. **Dansk Psykolog Forening** støtter grundlæggende intentionen om at styrke barnets ret til begge forældre, understregningen af at det er forældrenes ansvar at skærme barnet mod deres indbyrdes konflikter, samt behovet for at beskytte barnet mod den anden forælder i de tilfælde, hvor det er nødvendigt. **Danner** bakker overordnet op om initiativet til et forbedret familieretligt system, herunder fastholdelse af den familieretlige reforms fokus på barnets bedste, barnets perspektiv og barnets trivsel. **HOME-START** har noteret sig, at aftalen skal styrke barnets ret til begge forældre, og at begge forældre har et ansvar for at skærme barnet mod deres konflikter, således at barnet ikke gøres til et våben i relationen mellem forældrene. **Børns Vilkår** er som udgangspunkt positivt indstillet over for intentionen med lovforslaget om at styrke barnets ret til begge forældre og understregningen af forældrenes ansvar for at skærme barnet mod deres indbyrdes konflikter. **Delebarnets Vilkår** tilslutter sig dette.

Kristian Sandberg anfører, at det er essentielt at sikre et retsgrundlag, der understøtter barnets mulighed for at have den kontakt med hver af sine forældre, som er bedst for barnets trivsel.

Jan Bækgaard Nielsen/Søren Brønchenburg hilser det velkomment, at der sættes fokus på samarbejdschikane, og at systematisk forældre fremmedgørelse i forældre ansvarssager nu i højere grad end tidligere skal tillægges vægt og stoppes.

Mødrehjælpen mener generelt, at den nye aftale om et forbedret familieretligt system indeholder mange gode elementer, som kan være med til at styrke sagsbehandlingen på det familieretlige område til fordel for familierne og børnenes trivsel. Mødrehjælpen er bl.a. glade for, at det med aftalen prioriteres, at begge forældre allerede på ansøgningstidspunktet får mulighed for at få vejledning samt børnesagkyndig og processuel rådgivning. Det vil komme familierne til gode og forbedre forældrenes oplevelse af sagsbehandlingen. Mødrehjælpen er også glade for, at der afsættes midler til konfliktnedtrappende tilbud til familierne, og at der prioriteres midler til at gennemføre flere børnesagkyndige undersøgelser samt at efteruddannelse i at spotte psykisk vold prioriteres.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Social- og Boligministeriet noterer sig, at en række høringsparterne støtter lovforslagets intention om at styrke barnets ret til begge forældre.

3.2.1. Barnets bedste og betydningen af samarbejdsskikane og forældrefremmedgørelse (Det foreslåede § 4, stk. 2, i forældreansvarsloven)

Red Barnet anbefaler, at forslaget til § 4, stk. 2, i forældreansvarsloven udgår af lovforslaget. Red Barnet henviser til, at introduktionen af begrebet "forældrefremmedgørelse" i forældreansvarsloven er problematisk af flere årsager. Red Barnet henviser til, at begrebet er stærkt kritiseret af en række internationale eksperter. Eksempelvis har FN's Special Rapporteur for vold mod kvinder og piger advaret imod, at brugen af begrebet forældrefremmedgørelse ofte bliver en selvopfyldende profeti, og at forældre, der kategoriseres som udøvere af fremmedgørende adfærd, bliver stempet uden hensyn til sagens helhed. Tilsvarende har FN's Kvindekomité (CEDAW) beskrevet forældrefremmedgørelse som et pseudo-koncept og har opfordret stater til at undlade at anvende begrebet og i stedet sikre den rette uddannelse vedrørende bl.a. vold i familier til retssystemets aktører. Red Barnet har anført, at begrebet forældrefremmedgørelse repræsenterer en sort/hvid opfattelse af forældre-barn relationer, idet det lægges til grund, at en forælder har absolut kontrol over barnets syn og holdninger, hvilket strider imod opfattelsen af børn som individer med egne meninger. Med introduktionen af begrebet forældrefremmedgørelse negligeres det faktum, at sager om forældreansvar ofte har et højt konfliktniveau og bygger på komplekse, psykologiske dynamikker, som ikke lader sig forklare eller udrede ved brug af et forsimplet begreb. Med nærværende forslag risikerer man således, at juridiske dommere skal tage stilling til, om der er udøvet såkaldt forældrefremmedgørelse, som selv psykologiske eksperter har svært ved at definere klart. I administrationen af lovgivningen vil det skabe forvirring og en risiko for tilsidesættelse af barnets behov, hvis man eksplicit indsætter et af eksperter stærkt kritiseret begreb, som skal indgå i afvejningen af, hvordan barnets bedste iagttages. Red Barnet anerkender, at forældre i visse sager kan udvise manipulerende adfærd over for egne børn. Det er dog Red Barnets klare opfattelse, at der også inden for den gældende lovgivning er mulighed for at vurdere, hvorvidt usunde dynamikker eller en ensidigt manipulerende adfærd er til skade for barnet i den samlede afvejning af barnets bedste efter § 4 i forældreansvarsloven. Ud over problemerne med selve begrebet forældrefremmedgørelse, er Red Barnet bekymret for, at der med lovforslaget i materielle enkeltbestemmelser foretages forskellige nuanceringer af "barnets bedste". Selvom det fremgår af loven, at alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, vil det faktum, at enkelte kriterier fremhæves eksplicit i lovteksten, risikere at forskyde den balance, som bør være til stede i afvejningen af, hvad der i den konkrete sag er i det enkelte barns interesse. Det bør i enhver sag være barnet og barnets situation og individuelle behov, som er udgangspunktet for vurderingen af

sagen, ligesom der i alle forhold vedrørende barnet skal tages hensyn til barnets egne synspunkter efter alder og modenhed.

Kvinderådet, Dansk Kvindesamfunds Krisecentre, Børns Vilkår, Danner, LOKK, Det Nationale Voldsobservatorium, Børnerådet, Anonym person kaldet "Bedstemor", Børn og Samvær, Litehouse Consult, Mødrehjælpen og Dansk Psykolog Forening udtaler sig tilsvarende.

Kvinderådet, Dansk Kvindesamfunds Krisecentre og LOKK udtaler supplerende, at de anerkender, at samværschikane finder sted, og at dette skal modvirkes under henvisning til barnets bedste.

Børnerådet anfører supplerende, at såfremt forældrefremmedgørelse bliver et begreb i lov eller vejledning, er det helt afgørende, at definitionen tager udgangspunkt i barnets adfærd og behov frem for i forældrenes konflikt. Her kan hentes inspiration fra Norge, hvor forældrefremmedgørelse i en vejledning defineres som "når et barn konsekvent og over længere tid udtrykker stærke negative følelser (had, raseri, frygt) overfor én forælder, som ikke er i overensstemmelse med barnets faktiske erfaringer med denne forælder". Børnerådet hilsner det velkomment, at aftalen om et forbedret familieretligt system indebærer udarbejdelse af vejledningsmateriale om forældrefremmedgørelse, men understreger, at vejledningsmaterialet skal efterfølges af en grundig implementering og monitorering. Ved at indføre pligt til at foretage en vurdering af betydningen af forældrefremmedgørelse i hvert enkelt tilfælde er der risiko for, at spørgsmålet om forældrefremmedgørelse kan overskygge de mange forskellige årsager, der kan ligge bag et barns ønske om ikke at have samvær med en forælder. At Børnerådet ikke anerkender begrebet forældrefremmedgørelse, betyder ikke, at rådet negligerer, at der kan finde fremmedgørende dynamikker sted, men der er ofte mange andre faktorer på spil. Det er derfor vigtigt at overveje, hvordan man kan adressere og tale om de dynamikker uden at forstærke utryghed og konflikt i familierne. Komplexiteten i disse sager løses ved at oplyse sagen nuanceret og med et overordnet mål om at sikre barnets bedste. Samtidig bør der fortsat arbejdes massivt med forebyggelse og nedtrapping af konflikter.

Dansk Psykolog Forening anfører supplerende, at i de omhandlede situationer mærker barnet forældrenes modstand mod hinanden og reagerer herpå ved at knytte sig særlig tæt til den ene forælder og afvise den anden. Foreningen anbefaler, at der i stedet for begrebet forældrefremmedgørelse, der forsimples årsagsforklaringerne, anvendes begrebet "samværsvægning".

Danner anfører supplerende, at det er helt afgørende, at det familieretlige system får bedre mulighed for at afdække årsagerne til, at et barn afviser samvær eller kontakt med en forælder. Videre anfører Danner, at det er væsentligt, at det ved lovforslaget opretholdes, at barnets ret til begge forældre og ikke forældrenes ret til barnet er det bærende element, at barnet skal være i centrum, og at alle afgørelser skal træffes efter barnets bedste. Imidlertid følger det af forslaget om samarbejdschikane, herunder forældrefremmedgørelse, at forældrenes ret til barnet bliver centralt.

Børne Vilkår anfører supplerende, at børn kan have forskellige grunde til at ønske samværet med en forælder reduceret eller stoppet i konfliktsituationer. Børns Vilkår anerkender, at der i nogle konfliktsituationer er forældre, der manipulerer barnet i forhold til den anden forælder med det sigte at skade den anden forælder, hvilket kan forårsage samværsvægning hos barnet. Det er Børns Vilkårs erfaring, at når der træffes afgørelser, som er direkte i modstrid med, hvad et barn har givet udtryk for, har barnet en oplevelse af ikke at blive troet på og ikke at blive inddraget.

Dansk Kvindesamfunds Krisecentre henviser supplerende til udtalelser fra andre internationale organisationer og sammenslutninger. Dansk Kvindesamfunds Krisecentre har anført, at begrebet forældrefremmedgørelse

underminerer barnets perspektiv, fordi når en forælder bruger begrebet 'forældrefremmedgørelse' om manglende kontakt til sit barn og barnets manglende ønske herom, bliver udgangspunktet, at barnets udsagn ikke er baseret på virkelige erfaringer. Endvidere er der bekymring om, hvad forslaget vil betyde for voldsudsatte kvinder og børn. Der henvises til, at forslaget kan misbruges til at underminere anklager om vold. Erfaringer fra lande, der har indført forældrefremmedgørelsesbegrebet, viser, at begrebet ofte bruges af en voldelig forælder som middel til at forhindre, at den forælder, der udsættes for vold, kan beskytte sig selv og sine børn mod kontakt med den voldelige part. Med hensyn til de ligestillingsmæssige konsekvenser af forslaget anføres, at fokus ikke skal være på mænds ligestilling og fædres ret til barnet, men på barnets ret til en opvækst med tryghed og omsorg.

Mødrehjælpen anfører supplerende at have stor forståelse for, at det opleves som traumatisk, hvis man som forælder oplever, at ens barn fravælger eller værger sig ved samvær/kontakt med én – og ligeledes hvis man oplever, at ens barn bliver gidsel i forældrenes konflikt. Det er en enorm sorg for forældre at miste samvær eller kontakt med et barn. Samtidig mener Mødrehjælpen, at det store fokus på samarbejdschikane også skyldes, at man ikke i det familieretlige system er kommet langt nok med implementeringen af initiativer og vejledninger til at afdække og belyse sager om samværsvægring endnu. Derfor mener Mødrehjælpen ikke, at indskrivningen af samarbejdschikane, herunder forældrefremmedgørelse, i forældreansvarsloven, er den rigtige vej at gå. Det er afgørende, at det familieretlige system har en helhedsorienteret tilgang til belysning af sager, hvor et barn værger sig fra samvær med én forælder. Mødrehjælpen understreger, at barnets ret til begge forældre allerede står centralt i forældreansvarsloven, ligesom muligheden for at fratage bopæl og ophæve fælles forældremyndighed som konsekvens af grov samarbejdschikane blev fastslået ved en Højesteretsdom fra september 2020. Endelig foreslår Mødrehjælpen, at der iværksættes en evaluering af den nye forældreansvarslov efter 2 år med fokus på at få mere dybdegående viden om, hvordan forældrefremmedgørelse anvendes.

Litehouse Consult fremhæver, at der ikke findes metoder til at differentiere, hvornår et barns afstandtagen til den ene af sine forældre er velbegrundet. Der er ingen sikker validitet bag begrebet forældrefremmedgørelse. Brugen af begrebet graver grøfter og forstærker konflikter langt mere, end det bidrager til heling og forandring. Lovudkastets definition af begrebet forældrefremmedgørelse hviler på en forsætvurdering, der normalt hører under strafferetten, og det er en yderst kompliceret disciplin. Der er ikke taget stilling til, hvem tvivlen skal komme til gode. Den voldsramte mor, der for at skærme sig selv mod retraumatisering afviser at medvirke til overvåget samvær, bliver betegnet som forældrefremmedgørende, og det fremgår ikke af forslaget, hvordan hun skal kunne løfte bevisbyrden for, at hun ikke handler med slette hensigter. Med hensyn til samarbejdschikane anføres det, at de komplekse sager er fyldt med gode forklaringer på forældrenes adfærd. Når en voldsramt mor afviser fællesmøder med sagsbehandleren, er det ikke ensbetydende med, at det er hende, der chikanerer samarbejdet. Med forslaget er der risiko for, at Danmark bringer sig selv på kant med Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbulkonventionen), med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og med retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Børn og Samvær anfører, at forslaget vil styrke forældrenes ret til ligestilling på bekostning af børnenes ret til at være børn på egne præmisser, og at forældrefremmedgørelse ikke er et anerkendt psykologisk begreb. Det foreslås, at det i lovbemærkningerne understreges, at en forælder kan have reelle grunde til at afbryde barnets kontakt med den anden forælder, selvom den anden forælder frifindes for straf for de handlinger, der dannede grundlag for afbrydelsen.

Manderådets Udvalg for Familieret mener, at forældrefremmedgørelse defineres meget snævert og alene som et underbegreb til samarbejdschikane. Forældrefremmedgørelse må forstås bredere således, at forældrefremmedgørelse er overbegrebet. Forældrefremmedgørelse kan således bl.a. realiseres ved samarbejdschikane eller manipulation af barnet, men chikane og manipulation må anses for midler til at opnå forældrefremmedgørelsen. Udvalget mener, at det kun helt undtagelsesvist kan tjene barnets bedste at vokse op uden nogen form for kontakt eller kendskab til sin far eller sin mor. Videre mener udvalget, at en forælder aldrig bør kunne miste sin forældremyndighed, såfremt det er den anden forælder, som nægter at samarbejde eller på anden vis udøver manipulation eller chikane for at fremmedgøre barnet. Det er uacceptabelt, at en forælder kan miste samvær med sit barn, selv om der isoleret set ikke er noget at udsætte på forælderen.

Mandecentret efterlyser en mere tydelig beskrivelse af, hvilke konsekvenser forældrefremmedgørelse vil kunne have, og en afklaring af hvornår disse konsekvenser anses som det bedste for barnet og ikke som en konsekvens/straf for forældrene.

Foreningen Far anfører, at det kan diskuteres, hvornår samarbejdschikane og forældrefremmedgørelse er en sygdom, og hvornår der er tale om adfærd, som skyldes andre forhold hos forældrene. WHO har klassificeret den alvorligere samarbejdschikane og forældrefremmedgørelse som "caregiver-child relationship problem", og i det amerikanske diagnose- og klassifikationssystem for psykiske forstyrrelser betegnes forældrefremmedgørelse som "parent-biological child conflict". Foreningen erkender, at mistet kontakt mellem barn og forælder kan handle om manglende ansvarlighed og vilje til kontakt af en forælder uden, at det er chikane og fremmedgørelse, men derimod en berettiget afvisning af den anden forælder pga. misbrug, vold m.v. I så fald er der hverken tale om samarbejdschikane eller forældrefremmedgørelse.

Delebarnets Vilkår anfører, at definitionen af forældrefremmedgørelse er spinkel og begrebet omstridt. Man kunne i stedet anvendes begrebet "forældres fremmedgørelse". Foreningen påpeger, at lange sagsbehandlingstider kan bidrage til "forældrefremmedgørelse", og det tager lovforslaget ikke højde for. Foreningen henviser til Højesterets dom af 16. august 2024, hvor forældremyndigheden forblev hos en forælder, der havde udøvet "forældrefremmedgørelse". **Jan Lindell** tilslutter sig dette.

Jakob Bertelsen mener, at det er meget usandsynligt, at forslaget vil stoppe brugen af børn som våben mod en den anden forælder. Han henviser til, at lovforslaget ikke klart fastlægger, hvornår der foreligger forældrefremmedgørelse.

Jan Lindell anfører supplerende, at der med forslaget umiddelbart er tale om et reelt fremskridt i indsatsen mod forældrefremmedgørelse, om end formuleringen "inddrage hensynet" forekommer ret blidt for noget, der skal gælde som opfyldelsen af aftalens ordlyd om at give samarbejdschikane, herunder forældrefremmedgørelse, "en helt fremtrædende plads i forældreansvarsloven". Det bør fremgå af loven, at det er lige så vigtigt at beskytte barnet imod uretmæssig afbrydelse af dets forbindelse med den ene forælder som at beskytte barnet mod vold m.v. Videre anføres det, at det synes vanskeligt at dokumentere, at der er tale om bevidst manipulation af barnet med det sigte at fratage den anden forælder kontakten med barnet. Endelig anføres det, at aftaletekstens ord om, at "konsekvens af chikane gøres til et af lovens helt grundlæggende principper", ikke nævnes lovtæksten, og at det kan betyde, at det kan forventes, at retstilstanden forbliver den samme.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Social- og Boligministeriet bemærker indledningsvist, at aftalen om et forbedret familieretligt system og udmøntningen heraf i lovforslaget i relation til styrkelse

af barnets ret til begge forældre er udtryk for en balance mellem på den ene side hensynet til effektivt at sikre barnets ret til begge forældre og på den anden side at sikre, at alle afgørelser efter forældreansvarsloven fortsat træffes ud fra en konkret vurdering af barnets bedste således, at reaktioner og konsekvenser i forhold til forældrefremmedgørelse ikke anvendes uden øje for barnets samlede situation. Disse hensyn, der ved behandlingen af konkrete sager kan være modsatrettede, er afspejlet i høringssvarene, der deler sig i to grupper.

Den ene gruppe mener, at forslaget ikke i tilstrækkeligt omfang sikrer barnets kontakt med begge forældre. Flere af disse hørings svar indeholder forslag til indgribende ændring af lovgivningen om forældreansvar, der falder uden for rammerne for nærværende lovforslag, jf. punkt 3.1.

Den anden gruppe ønsker forslaget trukket tilbage, da høringsparterne mener, at der er risiko for, at der vil blive truffet afgørelser, der ikke er til barnets bedste, og at der ligeledes er risiko for, at forslaget vil skade voldsramte forældre, der søger at beskytte barnet mod en voldelig forælder. Høringsparterne henviser videre til, at "forældrefremmedgørelse" ikke er et anerkendt psykologisk begreb, og at anvendelsen af begrebet i andre lande har ført til negative resultater for de omhandlede børn og voldsramte forældre. Der er dog i flere af disse hørings svar en erkendelse af, at der opstår situationer, hvor en forælder uberettiget holder et barn væk fra den anden forælder, men disse hørings parter mener, at sådanne situationer kan håndteres inden for rammerne af den gældende lovgivning.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt forslaget i tilstrækkeligt omfang vil sikre barnets kontakt med begge forældre bemærkes, at den politiske aftale om et forbedret familieretligt system indeholder en afbalanceret løsning mellem på den ene side sikring af, at barnet kan bevare kontakten til begge forældre, selvom den ene forælder aktivt modarbejder kontakten, og på den anden side sikring af, at alle afgørelserne træffes ud fra en grundig vurdering af, hvad der er bedst for det konkrete barn. Aftalen understreger således på den ene side vigtigheden af at kunne beskytte barnet mod at miste en forælder og på den anden side at kunne beskytte barnet mod fx en voldelig forælder. Inden for disse rammer vil ministeriet overveje, om intentionen med aftalen fuldt ud er afspejlet i lovforslaget.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt forslaget er for vidtgående og medfører risiko for, at der vil blive truffet afgørelser, der ikke er til barnets bedste, og for at skade voldsramte forældre, bemærkes, at det både fremgår af den politiske aftale og lovforslaget, at alle afgørelser om forældreansvar fortsat skal træffes ud fra en konkret vurdering af, hvad der er bedst for barnet. Samtidigt er det understreget, at forslaget ikke må betyde, at en forælder, som har reelle grunde til at afbryde barnets kontakt med den anden forælder, f.eks. på grund af vold, afholder sig fra at gøre det af frygt for at blive beskyldt for samarbejdschikane eller forældrefremmedgørelse.

Aftalen indeholder følgende definition på forældrefremmedgørelse: "En forælders bevidste brug og manipulation af barnet i forhold til den anden forælder med det sigte, at den anden forælder mister kontakt med barnet. Forældrene har pligt til at sikre, at barnet ikke gøres til et våben i relationen mellem dem og skærme barnet mod forældrenes konflikter". Denne definition er indarbejdet i lovforslaget. Som det fremgår af definitionen, er der tale om et faktabaseret begreb, der drejer sig om, hvorvidt en forælder bevidst og ubegrundet har søgt at afskære barnet fra at have kontakt med den anden forælder. Det er således ikke tale om et psykologisk begreb.

Det fremgår af § 10, stk. 2, i Familieretshusloven, at Familieretshuset kan indkalde parterne til at deltage i et møde sammen. Dette gælder dog ikke, hvis en part eller dennes barn har været udsat for voldelig adfærd fra den anden

part, eller der er mistanke herom, medmindre parten er indforstået med, at parterne deltager i mødet sammen. Den omstændighed, at en forælder i sådanne situationer ikke ønsker at deltage i fællesmøder med den anden forælder, vil således ikke betyde, at der foreligger samarbejdschikane.

Højesteret fastslog i dom af 16. august 2024, at børnenes manglende samvær med den ene forælder i det væsentligste måtte henføres til den anden forælders handlinger og egen negative indstilling til den første forælder. Uanset dette bestemte Højesteret, at den første forælder ikke skulle have eneforældremyndigheden over børnene, og at børnene ikke skulle have bopæl hos denne. Højesteret henviste til, at den anden forælder i 4 år havde været børnenes primære omsorgsperson, samt til børnenes negative reaktioner i forbindelse med forsørg på at gennemføre de fastsatte overvågede samvær. Dommene skal ses i sammenhæng med, at Højesteret i dom af 8. september 2020 fandt, at den ene forælder gennem en længere periode havde udøvet grov samværschikane, og at den dermed forbundne manglende indbyrdes tillid og kommunikation mellem forældrene om barnets forhold gav holdepunkter for at antage, at forældrene også på længere sigt ville være ude af stand til at samarbejde om barnets forhold. Højesteret fandt derfor, at det var bedst for barnet, at den fælles forældremyndighed blev ophævet. Højesteret fandt endvidere, at det var bedst for barnet, at forældremyndigheden blev tillagt den anden forælder, sådan at barnet fik bopæl hos denne. Højesteret lagde herved også vægt på, at den anden forælder måtte antages at være den af forældrene, som havde den klart bedste evne til at få fremtidige samværsordninger til at fungere således, at barnet ville kunne have en god kontakt med begge sine forældre. Dommene, der var begrundet i omstændighederne i de konkrete sager, viser, at der altid skal foretages en konkret vurdering af barnets bedste.

Afslutningsvist finder ministeriet, at høringssvarene giver anledning til at ændre forslaget til ny § 4, stk. 2, i forældreansvarsloven sådan, at Familieretshuset og familieretten ved vurderingen af barnets bedste 1, skal inddrage hensynet til barnets ret til begge forældre og i den forbindelse konsekvenserne af samarbejdschikane, herunder forældrefremmedgørelse. Dette beskrives nærmere i lovbemærkningerne. Samtidig præciseres det, at forældrefremmedgørelse er et selvstændigt begreb på linje med samarbejdschikane.

Videre præciseres og justeres lovbemærkningerne for at imødegå tvivl om bestemmelsens anvendelsesområde, herunder præcisere hvornår der må antages at være reelle grunde til at beskytte barnet mod den anden forælder, navnlig f.eks. hvis der er vold, herunder psykisk vold, i relationen mellem forældrene, eller der er vold mod barnet.

Endelig understreges i lovbemærkningerne vigtigheden af at undgå, at et barn på grund af samværschikane eller forældrefremmedgørelse mister kontakten med den ene forælder sådan, at det bliver svært at genetablere kontakten. Derfor skal sager, hvori der indgår samarbejdschikane eller forældrefremmedgørelse, identificeres hurtigst muligt sådan, at der kan sættes ind over for det. For at understøtte dette fremgår det af aftalen om et forbedret familieretligt system, at der skal udarbejdes en faglig guideline, der skal sætte Familieretshusets medarbejdere i stand til at afdække problematikkerne omkring samarbejdschikane og forældrefremmedgørelse. Samtidig skal det gennem efteruddannelse sikres, at Familieretshuset har de nødvendige faglige forudsætninger for at kunne identificere psykisk vold og forældrefremmedgørelse samt for at støtte forældrene i at håndtere de udfordringer, psykisk vold medfører for familiens relationer og for barnet. Endelig skal der ske en forøgelse og udbygning af anvendelsen af sagkyndig erklæring for ved mistanke om forældrefremmedgørelse at få afdækket en forælders eller forældrenes forudsætninger for at tage vare på barnet, herunder i forhold til at kunne samarbejde om barnet med den anden forælder.

3.2.2. Kontaktbevarende samvær og midlertidigt samvær (De foreslåede ændringer af § 29 a i forældreansvarsloven)

Børnerådet tager til efterretning, at det er Social- og Boligministeriets vurdering, at det er nødvendigt at forlænge fristen for at træffe afgørelse om kontaktbevarende samvær fra 3 til 4 uger for at sikre forældrenes partsrettigheder, og anerkender, at en reel oplysning af sagen, herunder forældrenes mulighed for at udnytte deres ret til partshøring, er afgørende for at sikre barnets bedste. Forlængelse af fristen bør ikke ske af hensyn til mangel på ressourcer, og uanset fristforlængelsen er det vigtigt, at sager om kontaktbevarende samvær afgøres hurtigt.

Børns Vilkår finder fristforlængelsen i relation til kontaktbevarende samvær positiv. Børns Vilkår finder det ligeledes positivt, at Familieretshuset skal træffe afgørelse om midlertidigt samvær senest 4 måneder efter modtagelsen af anmodningen om fastsættelse af samvær.

Foreningen Far støtter tidsfristen på 4 måneder, men understreger, at det ikke løser ikke problemet med kontaktbevarende samvær. Derudover er 4 måneder fortsat for længe for børn og forældre at vente på en afgørelse. Endvidere bør der automatisk iværksættes behandling af midlertidigt samvær, hvis kontaktbevarende samvær afslås, da forældrene ofte ikke er klar over, at de kan søge om midlertidigt samvær. **Jan Lindell** finder ligeledes tidsfristen på 4 måneder positiv, men påpeger, at forslaget ikke tager højde for situationer, hvor Familieretshuset afslår at fastsætte samvær, og hvor barnets kontakt med den anden forælder derfor ikke genetableret.

Manderådets Udvalg for Familieret mener, at der altid skal fastsættes kontaktbevarende samvær, medmindre der er beviser eller klare indikationer på vold, misbrug m.v. Foreningen er enig i, at det er afgørende, at der sikres rimelige frister for partshøring m.v., men dette mål må kunne nås uden forlængelse af fristen for kontaktbevarende samvær. Tværtimod bør myndighederne bestræbe sig på, at fristerne bliver kortere, og overskridelse af fristerne bør sanktioneres, eventuelt ved at parterne modtager en økonomisk godtgørelse.

Mødrehjælpen anerkender behovet for at forlænge fristen for afgørelser om kontaktbevarende samvær fra 3 til 4 uger. Mødrehjælpen understreger dog, at den forlængede frist skal bruges til at give bedre svarfrister på partshøring, og at partshøring over weekender eller helligdage ikke må være praksis. Samtidig bakker Mødrehjælpen op om at indføre en frist for fastsættelse af midlertidigt samvær på 4 måneder i sager, hvor Familieretshuset afslår at træffe afgørelser om kontaktbevarende samvær.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Social- og Boligministeriet er enig i, at afgørelser om både kontaktbevarende samvær og om midlertidigt samvær efter afslag på kontaktbevarende samvær altid skal træffes hurtigst muligt. Dette er nu præciseret i lovbemærkningerne. De foreslåede frist angiver således alene, hvornår Familieretshuset senest skal tage stilling til samværet.

Det fremgår af bemærkningerne til det foreslåede nye § 29 a, stk. 2, i forældreansvarsloven, at bestemmelsen bl.a. vil betyde, at i sager, hvor Familieretshuset har afslået at fastsætte kontaktbevarende samvær, vil Familieretshuset automatisk, dvs. uden anmodning fra samværsforælderen, skulle træffe afgørelse om, hvorvidt der kan fastsættes midlertidigt samvær. Det fremgår videre af bemærkningerne, at det fortsat er en betingelse for at fastsætte midlertidigt samvær efter den foreslåede bestemmelse, at samværet i den konkrete situation er bedst for barnet.

Det følger af § 29 a i forældreansvarsloven, at når den, der søger om fastsættelse af samvær ikke har kontakt med barnet på ansøgningstidspunktet, og hvor samlivet mellem forældrene enten lige er ophævet, eller der indtil for nylig har været samvær mellem barnet og samværsforælderen efter en aftale, som ikke kan fuldbyrdes, så skal Familieretshuset træffe afgørelse om kontaktbevarende samvær, medmindre den, der anmoder om samvær, meddeler Familieretshuset, at midlertidigt kontaktbevarende samvær ikke ønskes fastsat, eller der er begrundet tvivl om, at samvær er bedst for barnet. Dette ændres ikke med lovforslaget, og det falder uden for rammerne af lovforslaget at ændre betingelserne for at fastsætte kontaktbevarende samvær.

3.3. Forældreansvar og forældre, der er dømt for gentagen vold i nære relationer (Den foreslåede ændring af § 4 a i forældreansvarsloven)

Red Barnet finder det positivt, at der med lovforslaget kommer øget fokus på vold og overgreb i nære relationer og konsekvenserne for børn. Red Barnet finder det helt afgørende, at børn skærmes mod vold og overgreb, herunder at de beskyttes effektivt mod vold, fysisk som psykisk, i nære relationer. Red Barnet dog en generel bekymring af mere lovteknisk karakter for, at der i materielle enkeltbestemmelser foretages nuanceringer af "barnets bedste". Det er desuden vigtigt at gøre opmærksom på, at en vurdering af forældremyndighed, bopæl, samvær og kontakt er selvstændige rettigheder, der hver især skal tages højde for i en vurdering af barnets bedste. Når barnets bedste vurderes, er der stor forskel på, om der skal tages stilling til forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær. Det kan sagtens tænkes, at det vil være bedst for barnet at have samvær med en forælder, uden at det vil være godt for barnet at bo hos forælderen. Red Barnet anbefaler, at dette nuanceres i lovtæksten.

Institut for Menneskerettigheder, Kvinderådet, Det Nationale Voldsobservatorium, Børne Vilkår, Danner, LOKK, Dansk Psykolog Forening, Mødrehjælpen og Børnerådet støtter ligeledes den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for § 4 a i forældreansvarsloven. Mødrehjælpen understreger supplerende vigtigheden af, at det altid er barnets bedste, der lægges til grund for afgørelser efter forældreansvarsloven – og at det er afgørende med grundig sagsoplysning og tværfaglig undersøgelse af, hvad der er bedst for det enkelte barn.

Byretterne bemærker, at den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for § 4 a i forældreansvarsloven i nogle sager vil kunne forlænge sagsbehandlingstiden væsentligt.

Jan Lindell anfører, at med udvidelsen af anvendelsesområdet for § 4 a i forældreansvarsloven øges risikoen for, at Danmark ikke opfylder sine forpligtelser efter FN's Børnekonvention og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. **Manderådets Udvalg for Familieret** er enig heri. **Børn og Samvær** støtter ligeledes ikke udvidelsen

Børnerådet bemærker, at der skal sikres, at formodningsreglen i § 4 a i forældreansvarsloven ikke underminerer barnets bedste som det afgørende hensyn. Det er derfor fortsat vigtigt, at der i disse sager foretages en konkret vurdering af barnets bedste sådan, at barnets ret til kontakt med begge forældre beskyttes.

LOKK, Kvinderådet, Det Nationale Voldsobservatorium, Mødrehjælpen og Danner foreslår at udvide anvendelsesområdet for § 4 a i forældreansvarsloven til også at omfatte § 243 i straffeloven om psykisk vold. Samtidig foreslår **Danner** at udvide anvendelsesområdet for § 4 a i forældreansvarsloven til også at omfatte § 242 i straffeloven om stalking.

Institut for Menneskerettigheder foreslår, at beskrivelsen i lovforslagets punkt 3.2. af Danmarks internationale forpligtelser i relation til artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention tager udgangspunkt i barnets ret til kontakt med sine forældre.

Social- og Boligministeriets bemærkninger

Social- og Boligministeriet kan oplyse, at det fremgår af bemærkningerne til ændringen af § 4 a i forældreansvarsloven, at i sager omfattet af § 4 a skal der altid foretages en konkret vurdering af barnets bedste. Videre fremgår det af bemærkningerne, at i sager omfattet af bestemmelsen skal der også tages hensyn til, hvilke forhold efter forældreansvarsloven den enkelte sag drejer sig om. Der kan således efter en konkret vurdering være situationer, hvor der ikke er noget til hinder for at bestemme, at et barn har samvær med en forælder, der er dømt for overtrædelse af straffelovsbestemmelser, der er omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven, men at den pågældende forælder ikke bør have del i forældremyndigheden over barnet. Det er dog en forudsætning herfor, at denne løsning i den konkrete situation anses for bedst for barnet.

Det er i lovforslagets punkt 3.2 vurderet, at forslaget er i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser. Det er endvidere understreget, at ved afgørelser efter § 4 a i forældreansvarsloven skal det sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og respekt for retten til familieliv efter Børnekonventionen og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes. Det bemærkes dog, at beskrivelsen af Danmarks internationale forpligtelser af lovtekniske grunde er sådan, der er henvises til den vurdering, der blev foretaget i det lovforslag, hvorved § 4 a blev indsat i forældreansvarsloven.

Endelig bemærkes, at forslagene om at udvide anvendelsesområdet for § 4 a i forældreansvarsloven til også at omfatte §§ 242 og 243 i straffeloven om stalking og psykisk vold ligger uden for rammerne af nærværende lovforslag. Forslaget kommenteres derfor ikke i dette høringsnotat, men det vil indgå i de løbende overvejelser om forbedring af varetagelsen af barnets bedste i relation til forældreansvar.